

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Географічний факультет
Кафедра геодезії та картографії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

факультету навчальної роботи Володимир ПАСЬКО

«23» 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАВЧАЛЬНА КАРТОГРАФІЯ

для студентів

Галузь знань	<u>Е Природничі науки, математика та статистика</u>
Спеціальність	<u>Е4 Науки про Землю</u>
Освітня програма	<u>Картографія та геоінформаційні системи</u>
Освітній ступінь	<u>Магістр</u>
Вид дисципліни	<u>Обов'язкова (ОК-9)</u>

Форма навчання – денна

Навчальний рік – 2025/2026

Семестр – 2

Кількість кредитів ЄКТС – 6

Мова викладання, навчання та оцінювання – українська

Форма підсумкового контролю – залік

Викладач: **Даценко Людмила Миколаївна**, доктор географічних наук,
завідувачка кафедри геодезії, картографії та землеустрою, професор;

Пролонговано: на 2026/27 н. р. _____ (_____) “___” _____ 2026 р.;
на 2027/28 н. р. _____ (_____) “___” _____ 2027 р.;

КИЇВ – 2025

Розробник: Даценко Людмила Миколаївна, *доктор географічних наук, професор, завідувачка кафедри геодезії та картографії.*

Затверджено на засіданні кафедри геодезії та картографії, протокол № 1 від 27 серпня 2025 року.

Завідувач кафедри

Людмила ДАЦЕНКО

27 серпня 2025 року.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету, протокол № 7 від 27 серпня 2025 року.

Голова науково-методичної
комісії

Наталія КОРОГОДА

27 серпня 2025 року.

ВСТУП

1. Мета дисципліни. Навчальна дисципліна «Навчальна картографія» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» *галузі знань* Е «Природничі науки, математика та статистика» *спеціальності* – Е4 «Науки про Землю», *освітньої програми* – Картографія та геоінформаційні системи.

Цей курс має дати базові знання з теорії, методології та практичного проектування шкільних навчальних програм з картографічною компонентою, картографічних творів з географії та історії, практичного засвоєння технологій, програмного та інформаційного забезпечення цього курсу, ознайомити з основними положеннями шкільної географічної освіти та картографії в Україні. Студенти розвиватимуть вміння в проектуванні навчальних картографічних творів, а також розробки навчальних програм для школи з топографії, картографії, ГІС та ДЗЗ.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни: наявність освітнього ступеня бакалавра з картографії (наук про Землю); геодезії та землеустрою; географії, успішне вивчення обов'язкових професійно-орієнтованих дисциплін навчального плану першого семестру другого рівня вищої освіти.

– Наявність освітнього ступеня бакалавра з картографії (103-Наук про Землю); геодезії та землеустрою (193-Геодезії та землеустрою); географії (106-Географії);

– Успішне опанування дисциплін першого року навчання освітньої програми «Картографія та географічні інформаційні системи» освітнього рівня магістр та дисциплін картографічного спрямування (Теоретична картографія, Актуальні напрями геоінформаційного картографування, Геоматика).

– Знати загальну теорію тематичної картографії та проектування картографічних творів, базові положення їх розробки та оформлення, створення електронних карт і атласів та інших картографічних творів, основні напрями їх використання.

– Володіти практичними навичками роботи з проектування тематичних картографічних творів

3.Анотація навчальної дисципліни:

Дана навчальна дисципліна присвячена опануванню питань у сфері навчальної картографії. Дисципліна спрямована на формування у студентів спеціальних професійних, соціальних та особистісних компетенцій, накопичення знань щодо можливості критичного мислення, аналізу і синтезу, здатності шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, здатності до гнучкого способу мислення, який дає можливість зрозуміти і розв'язати проблеми та задачі, зберігаючи при цьому критичне відношення до усталених наукових концепцій та сучасних технічних новацій, здатності визначати, формулювати і вирішувати проблеми у сфері Наук про Землю.

Студенти мають опанувати питання теорії, методології та практичного проектування шкільних навчальних програм та картографічних творів з географії, практичного засвоєння технологій, програмного та інформаційного забезпечення цього курсу, ознайомитися з основними положеннями шкільної географічної освіти та картографії в Україні; оволодіти практичними навичками робіт з проектування навчальних картографічних творів; навчитися розробляти навчальні програми з географії, що містять картографічну компоненту; навчитися проводити аналіз освітніх стандартів для загальноосвітніх навчальних закладів та освітніх програм для загальноосвітніх навчальних закладів

4. Завдання вивчення дисципліни полягає у формуванні у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти знань і вмінь, необхідних для вирішення завдань, пов'язаних з освітнім навчальним процесом, що функціонує на межі географії, картографії та педагогіки і вміщує в себе теоретичну і практичну картографію, картографію як інтегровану з географією навчальну дисципліну та навчальне картографування.

Дисципліна спрямована на досягнення таких загальних та фахових (предметних) компетентностей випускника:

Загальні компетентності:

- здатність до адаптації і дії в новій ситуації (ЗК01);
- вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми (ЗК02);
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності) (ЗК03);
- здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу та синтезу (ЗК06);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК09)

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- Розуміння необхідності дотримання норм авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності; дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях (СК01)
- Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів (СК04)
- Вміння проектувати, планувати і проводити наукові дослідження, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове впровадження у виробництво, писати наукові роботи (СК07).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 – знати, 2 – вміти, 3 – [комунікація], 4 – [автономність та відповідальність])		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці
Код	Результат навчання			
1.1	законодавчу базу, що регламентує освітню діяльність у загальноосвітніх навчальних закладах	лекції	тест, бліц опитування, виконання практичних робіт, виступ, презентація, реферат	До 15%
1.2	зміст та загальні принципи розробки освітніх стандартів, розробки шкільних навчальних програм з картографічною компонентою	лекції		
1.3	загальні принципи й підходи до проектування дошкільних навчальних освітніх програм з картографічною компонентою	лекції		
1.4	технологію проектування та укладання дошкільних навчальних картографічних творів	лекції		
1.5	технологію проектування та укладання навчальних картографічних творів	лекції		
2.1	здійснювати аналіз вимог до розробки навчальних програм для закладів загальної середньої освіти, формувати основні блоки картографічної компоненти	практичні роботи	виконання практичних робіт, презентації, бліц опитування, реферат	До 35%
2.2	здійснювати аналіз вимог до розробки навчальних програм профільних класів для закладів загальної середньої освіти, формувати основні блоки картографічної компоненти	практичні роботи		
2.3	здійснювати аналіз призначення карт та атласів відповідно до змісту навчальних програм, формувати вимоги до них	практичні роботи		
2.4	вміти розробляти програми та завдання на виготовлення карт та атласів для закладів загальної середньої освіти	практичні роботи		
3.1	Демонстрація знань, умінь і навичок	консультація	залік	До 40%
4.1	Самостійна аналітична задача.	лекції, консультації впродовж семестру	захист виконаної домашньої роботи	До 10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання.

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)										
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
ПРН02. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю	+	+	+			+				+	+
ПРН03. Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі		+	+								+
ПРН09. Розробляти та впроваджувати механізми територіального менеджменту, геопланування, здійснювати моніторинг регіонального розвитку, складати плани та програми		+		+		+				+	+
ПРН10. Демонструвати здатність до адаптації та дії в новій ситуації, пов'язаній з роботою за фахом, вміння генерувати нові ідеї в області наук про Землю.						+				+	+
ПРН12. Моделювати геосферні об'єкти і процеси, застосовуючи картографічні і математичні методи та геоінформаційні технології.						+	+	+	+	+	+
ПРН13. Ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти в складі геосфер, їхні властивості, явища та процеси, їм притаманні.						+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами опитування, написання модульних контрольних робіт (МКР) та захисті практичних робіт.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1 (знання)** – до 15%;
- результати навчання – **2 (вміння)** - до 35%;
- результати навчання – **3 (комунікація)** - до 40%;
- результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** - до 10%.

7.1 Форми оцінювання студентів:

Заняття проводяться у вигляді лекцій та практичних. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом

семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні захистів практичних робіт, опитуванні та виконанні контрольних робіт.

Організація оцінювання: опитування в усній та письмовій формі проводиться після завершення викладання кожної теми.

Модульні контрольні роботи (МКР) проводяться у тестовій формі. Студенти, які отримали за МКР меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗМ1		ЗМ2	
	Min. – 20 балів	Max. – 35 балів	Min. – 17 балів	Max. – 25 балів
Опитування	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10	«1» x 5 = 5	«1» x 5 = 5
Практичні роботи	«3» x 4 = 12	«5» x 4 = 20	«3» x 3 = 9	«5» x 3 = 15
Модульна контрольна робота *	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5
«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент. 1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань. * – усі модульні контрольні роботи (МКР) мають аналітичний характер				

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску - 37 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 37 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в усному форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 23 (*58% максимальної кількості балів, відведених на залік*).

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	20	17	23	60
Максимум	35	25	40	100

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (друга редакція)», введеного в дію наказом № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності.

Зараховано /Passed	60–100
Не зараховано/ Fail	0–59

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ІНШИХ ФОРМ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ

№	Назва теми / підтеми	Кількість годин		
		лекції	практичні заняття	само- стійна робота
Змістовий модуль 1.				
1	Вступ. Зміст, завдання і структура курсу	1		
2	Шкільна географічна освіта. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України.	1	1	5
3	Формування картографічної грамотності й культури у школярів.	1	2	5
4	Картографічні підприємства України, що видають навчальні картографічні твори	1	2	6
5	Основи проектування та укладання карт та атласів для школи	2	2	8
6	Закордонні навчальні атласи та карти	2	2	8
7	Картографічна компонента дошкільної освіти та молодшої школи	2	2	10
8	Картографічна компонента у програмах середньої школи загальноосвітніх навчальних закладів	2	2	10
9	Картографічна компонента у програмах старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів	2	2	10
Модульна контрольна робота № 1				
Змістовий модуль 2.				
10	Профільна школа. Факультативні програми картографічного спрямування.	2	2	8
11	ГІС у школах світу та України.	2	4	8
12	Картографічне забезпечення предметів: біологія, астрономія, іноземні мови	2	2	8
13	Картографічна компонента у програмі предмету Історія. Державний стандарт базової і повної середньої освіти (громадянська та історична освітня галузь).	2	2	8
14	Картографічна компонента у програмі предмету Історія. Навчальні карти та атласи з історії. Вимоги до змісту та оформлення	1	2	10
15	Проектування легенд історичних карт. Способи картографічного зображення. Географічні основи історичних карт. Реконструкція ландшафту.	1	2	8
16	Картографічна компонента у програмі предмету Захист України	2	2	10
Підсумкова модульна контрольна робота				
	УСЬОГО	26	32	122

Загальний обсяг **180 год.**, в тому числі:

Лекцій – **26 год.**

Практичні – **32 год.**

Самостійна робота - **122 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Даценко Л.М. Навчальні карти для школи. – К.: Обрії, 2008. – 108 с.
2. Даценко Л.М. Навчальна картографія в умовах інформатизації суспільства: теорія і практика. – К.: ДНВП «Картографія», 2011. – 228 с.
3. Книга вчителя географії: Довідково-методичне видання / Упоряд. Н.В.Бескова, В.М.Проценко. Вид. 2-ге, доповн. – Харків:ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006 . – 304 с.

Додаткова:

1. Даценко Л.М., Ісаєв Д.В. Тема для дискусії: Атласи для школи – повноцінне джерело інформації чи ілюстрація підручника? // Географічна наука і освіта в Україні: Зб. наук. праць / гол. Ред. Я.Б.Олійник – К.:Фітосоціоцентр, 2000.– С.80–81.
2. Даценко Л.М. Застосування геоінформаційних технологій у підготовці та виданні карт і атласів у ЗАТ «Інститут передових технологій» //Вісник геодезії та картографії. –2000. – №2(17). – 49–52 с.
3. Остроух В.І. Технологія комп'ютерної підготовки географічних карт-основ // Вісник геодезії та картографії.– 2004.– №1(32).– С.21–24.
4. Остроух В.І. Упровадження комп'ютерних технологій у процес підготовки карт для поліграфічного видання // Вісник геодезії та картографії. – 2000.– №4(19).– С.30–33.
5. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії // Збірник наукових праць. Відп. за вип. О.О.Жемеров.– К, 2000–2023.
6. Сосса Р.І. Історія картографування території України. Підручник. – К.: Либідь, 2007. – 336 с.
7. Сосса Р.І. Картографічні твори на територію України (1945 – 2003 р.): Бібліографічний покажчик. – К.: «ДНВП «Картографія», 2004. – 146 с.
8. Шевченко В.О. Стереотипні випадки некоректності в практичній картографії // Географія та основи економіки в школі. – №9. – 2007.– С.32–34
9. Ostroukh V., Lepetiuk V. The teacher's electronic cartographic online platform as a modern tool and resource for studying geography // Information Technologies and Learning Tools, 2022, 90(4), 32–45. <https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.5025>
10. Ostroukh V., Lepetiuk V. Methodological Approaches to Creation of Educational Electronic Cartographic Guides // The Cartographic Journal, London, 2021, 58 (2), P. 196–205. <https://doi.org/10.1080/00087041.2021.1930668>
11. Т. Васютіна, В. Лепетюк, В. Остроух та К. Шолудько, «ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ КАРТОПРОВІДНИКІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ», ITLT , т. 108, № 4, с. 1–19, вересень 2025, doi: [10.33407/itlt.v108i4.5989](https://doi.org/10.33407/itlt.v108i4.5989) .

Інтернет-джерела

1. Закон України «Про дошкільну освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-14#Text>

2. Закон України "Про освіту" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top>
3. Закон України "Про повну загальну середню освіту" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
4. Закон України "Про внесення змін до закону України "Про освіту" щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2053-19#Text>
5. Міністерство освіти і науки України. <http://www.mon.gov.ua>
6. Національна доктрина розвитку освіти <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> .
7. Національна стратегія розвитку освіти. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
8. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державного стандарту початкової освіти" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
9. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти" <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>